

Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırma ve Gelişmelere Karşı Farkındalık Tutumları ve Eleştirel Düşünme Becerileri

Awareness Attitude Towards Research and Development and Critical Thinking Skills of Nursing Students

 Kamuran ÖZDİL^a,
 Ayşegül ÖZCAN^a,
 Gamze MUZ^a,
 Nilay TURAÇ^a

^aNevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
 Semra ve Vefa Küçük
 Sağlık Yüksekokulu,
 Nevşehir, TÜRKİYE

Received: 31.07.2018
 Received in revised form: 15.11.2018
 Accepted: 04.12.2018
 Available online: 10.01.2019

Correspondence:
 Kamuran ÖZDİL
 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
 Semra ve Vefa Küçük
 Sağlık Yüksekokulu, Nevşehir,
 TÜRKİYE/TURKEY
 kamuranozdil2008@gmail.com

Bu çalışma, 1. Uluslararası 4.Ulusal Kültürler
 arası Hemşirelik Kongresi (21-24 Ekim 2017,
 Şanlıurfa) 'nde poster olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere ilişkin farkındalık tutumları ve eleştirel düşünme becerilerinin belirlenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı tipte yapılan çalışmanın evrenini hemşirelik son sınıf öğrencileri (n=106) oluşturmuştur. Örneklem seçimi yapılmamış olup, çalışmaya katılmayı kabul eden 86 öğrenci ile araştırma sonlandırılmıştır. Veriler, tanımlayıcı anket formu, Hemşirelik Öğrencilerinin, Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçeği ve Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmanın uygulanabilmesi için, kurum izni, etik kurul izni ve öğrencilerden sözel onam alınmıştır. Verilerin analizinde; yüzdeler, ortalama, standart sapma, Kruskal Wallis, Mann-Whitney U, Spearman korelasyon testleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Çalışmada öğrencilerin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarının olumlu (115,87±16,16) iken, %94,2'sinin eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük olduğu saptanmıştır. Çalışmada, öğrencilerin cinsiyet ile Araştırma, Gelişmelere Karşı Farkındalık ve Tutum Ölçeği toplam puanları aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Okunan kitap sayısı ile Araştırma, Gelişmelere Karşı Farkındalık ve Tutum Ölçeği toplam puanı ve Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi ölçeği toplam puan alt boyutlarından sistematiklik, meraklılık alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Ölçek toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı olmayan ilişki bulunmuştur. **Sonuç:** Çalışmada, öğrencilerin araştırma ve gelişmeye karşı tutumları olumlu iken, eleştirel düşünme becerilerinin düşük olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerisi ve araştırma kültürünün geliştirilmesinde, bu konuya yönelik eğitim etkinliklerinin yapılması önerilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik araştırması; farkındalık; tutum; hemşirelik öğrencisi; eleştirel düşünme

ABSTRACT Objective: This research has been carried out to determine senior nursing students' attitudes towards research and development and critical thinking skills in nursing. **Material and Methods:** Target population of this qualitative research consists of senior nursing school students (n=106). There has been no sampling selection and study has been finalized with 86 students, who agreed to participate in the research. Data were collected with descriptive survey forms, Nursing Students' Attitude and Awareness Towards Research and Development in Nursing Scale, California Critical Thinking Disposition Inventory. To conduct the research, institutional permission, ethics committee approval and verbal approvals were obtained. While analyzing the data, percentage and mean standard deviation, and Kruskal Wallis, Mann-Whitney U, Spearman correlation tests were utilized. **Results:** While the awareness and attitude of the students towards research and development in nursing were positive (115.87±16.16), it was observed that 94.2% of the students had a low disposition towards critical thinking. In the study, a statistically significant difference between students' genders and Attitude and Awareness Towards Research and Development total scores was observed. It was determined that number of books read causes a systematic difference between Attitude and Awareness Towards Research and Development Scale total scores, and California Critical Thinking Disposition Inventory total scores subscales and a statistically meaningful difference between curiosity subscale. It was observed that there was not a significant relationship between the scale scores in the positive direction. **Conclusion:** In the research, the students' attitudes towards research and development were found to be positive while the critical thinking skills were low. To develop critical thinking skills and research culture of the students, it may be suggested to organize educational activities on the subject.

Keywords: Nursing Research; awareness; attitude; nursing student; critical thinking

Uygulamalı bir disiplin olan hemşirelikte araştırmanın amacı, teorik bilgiyi artırırken beraberinde hemşirelik uygulamaları için güçlü bir bilimsel zemin hazırlamaktır.¹ Hemşireliğin, hizmet ve uygulamaları bilimsel düzeyde sürekli geliştirmeleri gerekmektedir. Bilimsel geliş-

melere yanıt verebilmek için araştırmanın temel ilkelerine başvurulması ve etkin bir şekilde araştırmalarda rol alınması gerekmektedir. Hemşireler planlı ve sistemli olarak verilerin toplanmasından rapor edilmesine kadar araştırma sürecinin tamamında etkin rol alarak bilimsel gelişmelere uyum sağlayabilmekte ve problemlere güvenilir çözümler arayabilmektedirler.^{2,3} Uluslararası Hemşireler Konseyi [International Council of Nurses (ICN)], hemşirelik mesleğinin ancak araştırma temelli uygulamalarla gerçekleştirilebildiğini vurgulamıştır. Ayrıca ICN, araştırma eğitiminin önemli olması sebebiyle hemşireler ve öğrencilerin araştırmayı uygulayabilme, geliştirebilme ve eleştirel olarak değerlendirmek üzere eğitilmeleri gerektiğini belirtmektedir.⁴ Ancak, yapılan çalışmalarda, hemşireler araştırma yapmak ve okumak için zamanları olmadığını, araştırma bulgularını uygulamaya koymaya yetkili olmadıklarını, araştırma ile ilgili yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmadıklarını, araştırma kaynakları konusunda sınırlı bir farkındalık olduğunu, araştırmanın iş yükünü artırdığı ve hemşire yöneticilerinin araştırma tasarımı ve yürütmesi ile ilgilenmediğini belirtmişlerdir.⁵⁻⁷ Hemşirelerin uygulamalarında araştırma sonuçlarını kullanabilmesi ve kanıta dayalı hemşirelik bakımı verebilmesi için hemşirelik öğrencilerinin araştırmalara daha fazla dâhil olmaları gerekmektedir.^{8,9} Araştırma temelli bir meslek olan hemşireliğin gelişimi, hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin araştırma ile ilgili farkındalığına bağlıdır.¹⁰ Ülkemizde bilimsel toplantılara katılım önceleri sadece akademisyenler tarafından sağlanır iken, son yıllarda öğrencilerin de bilimsel toplantılara katılımının arttığı görülmektedir.¹¹ Literatüre göre, öğrencilerde araştırmaya ilişkin farkındalığın artmasında hemşirelik müfredatında araştırma dersine yer verilmesinin rolü olduğu vurgulanmaktadır.¹² Ancak, öğrencilerin araştırmaya yönelik eğilimlerinin eğitim dışında kişisel özelliklerinin de etkisi olduğu bilinmektedir. Profesyonel hemşireler; meraklı, araştırmacı ve öğrenmeye açık olmak gibi kişilik özelliklerine sahiptir. Ayrıca, profesyonelliği sürdürmek için bir mesleğin üyeleri yenilikçi, yaratıcı, eleştirel ve analitik düşüncesini kullanarak kanıta dayalı bakım uygulamalı ve sonuçları de-

ğerlendirebilmelidir.^{13,14} Bunun için lisans mezunu hemşirenin, araştırma raporlarını anlayabilmesi, araştırma sürecinin aşamalarını kavramasının yanı sıra araştırmaları eleştirel değerlendirebilmesi de oldukça önemlidir.^{15,16} Eleştirel düşünebilme, hemşirelerin bakım verdiği kişilere, ailelere ve topluma “öncelikle zarar vermeme” ilkesini benimseme davranışı geliştirilmesini sağlamaktadır. Hemşirelerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını gerçekleştirmeleri açısından oldukça önemli bir adımdır.¹⁷ Bu nedenle eleştirel düşünme becerisinin hemşirelik eğitimi sürecinde ele alınması gerekmektedir. Hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi; bireysel olduğu kadar mesleki gelişim, hemşirelik uygulamalarının iyileştirilmesi ve toplumun sağlık bakım kalitesinin yükletilmesi açısından önemlidir.¹⁸ Ayrıca; hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünme becerisinin kazandırılması araştırma kültürünün geliştirilmesinde önemlidir.^{19,20} Ülkemizde de hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin araştırma konusundaki durumlarına ilişkin çalışmalar giderek artmaktadır.²¹ Ancak, araştırma ve gelişmelere karşı farkındalık tutumları ve eleştirel düşünme becerilerini değerlendiren çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere ilişkin tutumları ile eleştirel düşünme becerilerinin saptanması amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

- Hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere ilişkin tutumları ne düzeydedir?
- Hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ne düzeydedir?
- Hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere ilişkin tutumları ile sosyodemografik bazı özellikleri arasında fark var mıdır?
- Hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ile sosyodemografik bazı özellikleri arasında fark var mıdır?

■ Hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ile araştırma ve gelişmelere ilişkin tutumları arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN ŞEKLİ

Araştırmanın deseni tanımlayıcı nitelikte planlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Çalışmanın evrenini bir sağlık yüksekokulunun son sınıfında öğrenim gören toplam 106 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş ve çalışmaya katılmayı kabul eden 86 öğrenci ile araştırma sonlandırılmış ve evrenin %81'ine ulaşılmıştır. Çalışmanın evrenini belirlemede hemşirelikte araştırma dersinin son sınıfta veriliyor olması nedeni ile çalışma kapsamına son sınıf öğrencileri alınmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma verileri, “tanıtıcı anket formu”, “Hemşirelik Öğrencilerinin, Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçeği”, “Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (KEDEÖ)” kullanılarak toplanmıştır.

ANKET FORMU

Bu form öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ve araştırma faaliyetleri ile ilgili 19 soruyu içermektedir.²¹⁻²³

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN, HEMŞİRELİKTE ARAŞTIRMA VE GELİŞMELERE YÖNELİK FARKINDALIK VE TUTUMU ÖLÇEĞİ

Björkström ve ark. tarafından geliştirilen bu ölçek beşli likert tipinde yanıtlanmakta olup; ölçekten alınacak en yüksek puan 145, en düşük puan ise 29'dur.²⁴ Ölçeğin madde puan ortalamasının beşe yaklaşması, farkındalığın ve olumlu tutumun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkiye’de geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Temel ve ark. tarafından yapılmış ve Cronbach alfa değeri 0,89 olarak belirlenmiştir.¹⁶ Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,90 bulunmuştur. Çalışmaya başlama dan önce yazardan ölçek kullanım izni alınmıştır.

KALİFORNİYA ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

Facione ve ark. tarafından 1998 yılında geliştirilen bu ölçeğin, ülkemizde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Kökdemir tarafından yapılmıştır (*Kökdemir D. Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı; 2003. Yayınlanmamış Doktora Tezi*).²⁵ Ölçeğin Türkçe versiyonu; 51 madde, analitiklik (10); açık fikirlilik (12); meraklılık (9); kendine güven (7); doğruyu arama (7) ve sistematiklik (6) olmak üzere toplam altı alt boyuttan oluşan, bir-altı arasında puanlanan beşli likert bir ölçektir. KEDEÖ ölçeğinden 240'ın altında puan alanların eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük, 300'den fazla puan alanların ise eleştirel düşünme eğilimlerinin yüksek olduğu belirtilmektedir. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,88 olarak bulunmuştur (*Kökdemir D. Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı; 2003. Yayınlanmamış Doktora Tezi*). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,70 olarak belirlenmiştir.

VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler, araştırmanın yürütüldüğü sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinden anket yöntemi ile toplanmıştır. Anket formları 03 Nisan 2017-24 Nisan 2017 tarihleri arasında öğrencilere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra dağıtılmış ve yaklaşık 15 dk'da tamamlanan formlar teslim alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Çalışmaya başlamadan önce, üniversite etik kurullundan izin (30 Mart 2017/84902927), araştırmanın yapıldığı okuldan kurum izni (13 Mart 2017/5130 1242-199-E.5736) ve katılımcılardan sözel onam alınmıştır.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmada verilere ait tanımlayıcı istatistikler ve normal dağılım testlerinden Shapiro-Wilk analizi ile kullanıldı. Parametrik olmayan testlerden iki bağımsız arasında niceliksel sürekli verilerin kar-

şılaştırılmasında Mann-Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis testi kullanıldı.

Araştırmada kullanılan ölçeklerden alınan puanlar arasındaki ilişki Sperman korelasyon analizi

ile incelendi. Anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerinin araştırma, gelişmelere karşı farkındalık tutumları ve eleştirel düşünme be-

TABLO 1: Öğrencilerin sosyodemografik ve araştırma aktivitelerine yönelik özelliklerinin dağılımı (N=86).

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	61	70,9
Erkek	25	29,1
Yaş ortalaması: 22,51±1,02 (Min:21, Maks:28)		
Ailenizin gelir durumu		
Gelir giderden az	11	12,8
Gelir giderden fazla	11	12,8
Gelir gidere denk	64	74,4
En son mezun olduğu okulu		
Düz lise	45	52,3
Anadolu lisesi	27	31,4
Sağlık meslek lisesi	6	7,0
Diğer*	8	9,3
Mesleğe isteyerek gelme durumu		
Evet	55	64,0
Hayır	31	36,0
Bir gün içerisinde internette hangi amaçla ortalama internette kalma durumu		
Bilimsel makale okuma	51	59,3
Haber/gazete okuma	54	62,8
Sosyal medya	78	90,7
Oyun	28	32,6
Film/dizi izleme	57	66,3
Alışveriş	25	29,1
Bilimsel etkinliklere katılma durumu (en az 1 kez)		
Evet	71	82,6
Hayır	15	17,4
Herhangi bir hemşirelik dergisine abone veya sürekli takip etme durumu		
Evet	11	12,8
Hayır	75	87,2
Lisansüstü eğitim yapmayı düşünme durumu		
Evet	52	60,5
Hayır	34	39,5
Ders kitabı dışında okunan kitap sayısı		
İki ayda bir kitap ve daha az	31	36,1
Ayda bir kitap	21	24,4
Ayda iki kitap ve daha fazla	24	27,9
Hiç okumadım	10	11,6
Toplam	86	100

*Anadolu öğretmen lisesi, meslek yüksekokulu, lisans, anadolu teknik eğitim lisesi, açık lise, endüstri meslek lisesi.

cerilerinin değerlendirilmesinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmanın bulguları aşağıda yer almaktadır.

Öğrencilerin sosyodemografik ve araştırma aktivitelerine yönelik özelliklerinin dağılımı **Tablo 1**'de görülmektedir. Tabloya göre; çalışmaya katılan öğrencilerin %70,9'unun kadın, yaş ortalamalarının $22,51 \pm 1,02$ yıl olduğu, %74,4'ünün gelir durumunun gider durumuna denk olduğu, %52,3'ünün düz lise mezunu ve %64'ünün mesleğe isteyerek geldiği belirlendi. Öğrencilerin %59,3'ünün bir gün içerisinde interneti bilimsel makale tarama amaçlı kullandığı, %82,6'sının en az bir kez bilimsel etkinliğe katıldığı, %60,5'inin lisansüstü eğitim düşündüğü, %87,2'sinin herhangi bir hemşirelik dergisine abone olmadığı veya sürekli takip etmediği ve %11,6'sının hiç kitap okumadığı saptandı.

Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumu ile KEDEÖ'nün bazı değişkenlere göre dağılımı **Tablo 2**'de görülmektedir. Çalışmada cinsiyet ile araştırma, gelişmelere karşı farkındalık ve tutum ölçeği toplam puan ile aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptandı ($p < 0,05$). Gelir durumu ile Araştırma, Gelişmelere Karşı Farkındalık ve Tutum Ölçeği toplam puanı arasında ve KEDEÖ ölçeği alt boyutlarından açık fikirlilik, analitiklik ve sistematiklik alt boyutları ile anlamlı fark bulundu ($p < 0,05$). Lisansüstü eğitim yapma, hemşirelik dergisine abone, bilimsel bir etkinliğe katılma ve mesleğe isteyerek gelme

durumları ile araştırma, gelişmelere karşı farkındalık ve tutum ölçeği toplam puan ve KEDEÖ ölçeği ile aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlendi ($p > 0,005$). Okunan kitap sayısı ile Araştırma, Gelişmelere Karşı Farkındalık ve Tutum Ölçeği toplam puanı ve KEDEÖ ölçeği toplam puanı, alt boyutlarından sistematiklik, meraklılık alt boyutları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu ($p < 0,05$).

Hemşirelerin "Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu ile KEDEÖ" alt boyut ve ölçek puanlarının dağılımı **Tablo 3**'te görülmektedir. Tabloya göre, Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu toplam puan ortalamaları $115,87 \pm 16,16$, alt boyut puan ortalamaları ise "doğruyu arama" $25,97 \pm 5,69$, "açık fikirlilik" $42,84 \pm 8,14$, "analitiklik" $47,97 \pm 6,57$, "sistematiklik" $23,03 \pm 3,81$, "kendine güven", $31,17 \pm 6,05$, "meraklılık" $42,93 \pm 6,73$, KEDEÖ toplam puan ortalamasının ise $213,94 \pm 17,29$ olduğu saptandı.

"Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu" ile KEDEÖ alt boyut ve ölçek puanları arasındaki ilişki **Tablo 4**'te görülmektedir. Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçeği ve KEDEÖ ölçeği meraklılık, analitiklik alt boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, açık fikirlilik alt boyutu ile negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptandı ($p < 0,05$). Bu sonuçlar doğrultusunda; öğrencilerin

TABLO 2: "Hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumu" ile Kaliforniya Eleştirel Düşünme Ölçeği alt boyut ve toplam ölçek puanlarının dağılımı.

Ölçek toplam puan ve alt boyutları	M±SS	Min	Maks
Farkındalık toplam	115,87±16,16	81	143
Araştırmada farkındalık geliştirme ölçeği madde puanı	3,99±0,557	2,79	4,93
Doğruyu arama	25,97±5,69	8	40
Açık fikirlilik	42,84±8,14	17	61
Analitiklik	47,97±6,57	22	60
Sistematiklik	23,03±3,81	15	31
Kendine güven	31,17±6,05	8	42
Meraklılık	42,93±6,73	25	54
KEDEÖ toplam	213,94±17,29	153	255

Min: Ölçekten alınan en düşük değer; **Maks:** Ölçekten alınan en yüksek değer; **M±SS:** Ortalama ve standart sapma. KEDEÖ: Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği.

TABLO 3: "Hemşirelik öğrencilerinin bazı değişkenlere göre hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumu" ve Kaliforniya Eleştirel Düşünme Ölçeği puanlarının karşılaştırılması.

Değişkenler	Ölçek toplam* Ort (%25p-%75p)	Doğruyu arama Ort (%25p-%75p)	Açık fikirlilik Ort (%25p-%75p)	Analitikklik Ort (%25p-%75p)	Sistemattkklik Ort (%25p-%75p)	Kendine güven Ort (%25p-%75p)	Merakllık Ort (%25p-%75p)	KEDEÖ toplam Ort (%25p-%75p)
Cinsiyet								
Kadın	121,0 (109,5-129,5)	27,0 (24,0-30,0)	43,0 (37,0-49,0)	49,0 (44,0-53,0)	23, (20,5-25,5)	31,0 (27,0-34,5)	43,0 (37,5-47,0)	217,0 (203,0-222,5)
Erkek	109,0 (88,5-121,5)	24,0 (20,0-32,5)	46,0 (36,0-49,0)	49,0 (45,0-51,0)	23,0 (20,0-27,0)	32,0 (29,5-36,0)	44,0(41,0-49,0)	214,0 (208,5-226,0)
MU*	467,000	692,500	677,000	720,000	693,000	625,000	620,500	670,000
p	0,005	0,505	0,415	0,686	0,507	0,190	0,176	0,379
Geilir durumu								
Az	109,0 (95,0-119,0)	29,0 (24,0-32,0)	49,0 (44,0-57,0)	46,0 (43,0-50,0)	27,0 (24,0-29,0)	28,0 (26,0-34,0)	39,0 (38,0-46,0)	218,0 (205,0-242,0)
Fazla	103,0 (88,0-121,0)	27,0 (19,0-30,0)	47,0 (36,0-51,0)	43,0 (39,0-50,0)	23,0 (18,0-26,0)	31,0 (24,0-34,0)	42,0 (37,0-51,0)	212,0 (204,0-221,0)
Denk	121,0 (114,25-129,7)	25,5 (22,0-29,7)	43,0 (37,0-47,0)	50,0 (46,0-53,0)	23, (20,25-25,0)	32, (29,0-35,0)	44,0 (40,25-47,0)	217, (205,25-224,0)
KW**	12,107	3,784	9,894	11,003	8,988	4,241	2,013	0,971
p	0,002	0,151	0,007	0,004	0,011	0,120	0,365	0,615
Lisansüstü eğitim yapma durumu								
Evet	120,0 (111,0-130,5)	26,0 (21,25-30,0)	43,5 (38,25-49,0)	49,5 (44,0-53,0)	23,0 (21,25-26,0)	32,0 (29,0-34,0)	44,0 (40,25-47,0)	218, (206,25-225,5)
Hayır	114,5 (98,75-124,5)	26,0 (22,75-29,25)	43,0 (35,0-47,25)	49,0 (45,0-51,25)	22,0 (19,0-25,25)	31,0 (26,75-37,0)	42,0 (36,75-49,0)	213,5 (196,75-221,0)
MU*	705,000	859,500	749,000	835,500	690,000	849,500	787,000	723,500
p	0,114	0,828	0,232	0,668	0,085	0,760	0,390	0,156
Dergi abone olma durumu								
Evet	123,0 (103,0-134,0)	24,0 (21,0-39,0)	45,0 (37,0-51,0)	48,0 (45,0-51,0)	23,0 (20,0-27,0)	32,0 (29,0-33,0)	44,0 (42,0-49,0)	215,0 (208,0-231,0)
Hayır	119,0 (104,0-126,0)	26,0 (22,0-30,0)	43,0 (37,0-49,0)	49,0 (44,0-53,0)	23,0 (20,0-26,0)	32,0 (28,0-35,0)	44,0 (38,0-47,0)	217,0 (205,0-222,0)
MU*	336,000	407,000	331,000	405,000	390,500	403,000	343,000	343,500
p	0,322	0,943	0,291	0,923	0,775	0,902	0,368	0,372
Mesleğe isteyerek gelme								
Evet	121,0 (102,0-129,0)	26,0 (21,0-30,0)	43,0 (37,0-49,0)	49,0 (45,0-52,0)	23,0(21,0-21,026,0)	31,0 (27,0-35,0)	44,0 (38,0-47,0)	218,0 (207,0-223,0)
Hayır	117,0 (107,123,0)	26,0 (24,0-30,09)	43,0 (36,0-49,0)	49,0 (43,0-53,0)	23,0 (20,0-26,0)	33,0 (29,0-35,0)	43,0 (40,0-47,0)	212,0 (202,0-226,0)
MU*	744,000	828,500	774,500	810,500	850,500	805,500	811,000	768,500
p	0,329	0,829	0,482	0,705	0,986	0,672	0,708	0,450
Bilimsel etkinliklere katılma durumu (en az 1kez)								
Evet	119,0 (107,0-128,0)	26,0 (22,0-30,0)	44,0 (37,0-49,0)	49,0 (45,0-52,0)	23,0 (20,0-46,0)	32,0 (28,0-35,0)	44,0 (38,0-47,0)	214,0 (204,0-224,0)
Hayır	116,0 (90,0-130,0)	26,0 (24,0-30,0)	42 (37,0-46,0)	50 (43,0-54,0)	23,0 (20,0-27,0)	31,0 (29,0-35,0)	44,0 (39,0-47,0)	218,0 (214,0-223,0)
MU*	447,500	517,00	509,500	477,00	492,00	528,500	524,00	453,00
p	0,333	0,860	0,793	0,527	0,644	0,964	0,923	0,365

devamı...→

TABLO 3: "Hemşirelik öğrencilerinin bazı değişkenlere göre hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumu" ve Kaliforniya Eleştirel Düşünme Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (devamı).

Değişkenler	Ölçek toplama Ort (%25p-%75p)	Doğruyu arama Ort (%25p-%75p)	Açık fikirlilik Ort (%25p-%75p)	Analitikalık Ort (%25p-%75p)	Sistematiiklik Ort (%25p-%75p)	Kendine güven Ort (%25p-%75p)	Meraklılık Ort (%25p-%75p)	KEDEÖ toplam Ort (%25p-%75p)
Okunan kitap sayısı								
2 ayda bir veya daha az	123,0 (109,0-129,0)	25,0 (21,0-28,0)	43,0 (37,0-47,0)	48,0 (44,0-51,0)	22,0 (19,0-23,0)	29,0 (25,0-35,0)	41,0 (35,0-46,0)	212,0 (193,0-220,0)
Ayda 1	120,0 (115,5-125,0)	29,0 (24,0-31,5)	43,0 (37,0-50,0)	48,0 (44,5-53,5)	24,0 (21,0-26,0)	32,0 (29,5-33,5)	45,0 (39,0-47,0)	221,0 (214,0-229,0)
Ayda 2 veya daha fazla	118,5 (103,0-131,0)	25,5 (19,0-28,75)	42,0 (32,75-48,25)	50,0 (43,5-53,0)	23,5 (21,25-27,5)	33,5 (31,25-35,0)	46,5 (43,25-49,0)	214,5 (206,25-223,0)
Hiç okumuyor	93,0 (88,0-117,75)	29,5 (18,75-33,0)	48,5 (41,5-50,75)	48,5 (44,5-51,5)	25,5 (21,25-27,5)	30,0 (28,0-34,75)	41,5 (38,0-45,25)	215,0 (205,0-227,75)
KW**	9,681	6,068	3,054	0,342	9,589	5,987	8,228	8,489
P	0,021	0,108	0,383	0,952	0,022	0,112	0,042	0,037

MU*: Mann-Whitney U testi; KW**: Kruskal Wallis varyans analiz testi; *Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutum Ölçeği.

^a Hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutum ölçeği.

araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumları arttıkça meraklılık ve analitiklik düzeylerinin arttığı, açık fikirlilik düzeylerinin ise azaldığı bulundu.

Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçeği ile KEDEÖ ölçeği doğruyu arama, sistematiiklik ve toplam puan ile aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlendi ($p>0,05$).

TARTIŞMA

Bu araştırma, hemşirelik bölümünün son sınıfında eğitim alan öğrencilerin araştırma ve gelişmelere ilişkin tutumları ve eleştirel düşünme becerilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada, katılımcıların hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarının (115,87±16,16) olumlu olduğu saptanmıştır. İsveç’de yapılan bir çalışmada, öğrencilerin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarının olumlu olduğu belirtilmektedir.²⁴ Türkiye’de farklı şehirlerde yapılan çalışmalarda, öğrencilerin ölçek puan ortalamalarının 86,52-111,96 arasında değiştiği ve bu çalışmadan elde edilen bulgunun belirtilen ortalamaların üzerinde olduğu görülmektedir. Literatürde sadece Karadaş ve ark.nın hemşirelik birinci sınıf öğrencisi ile diğer çalışmalarda tez yazan ve yazmayan, klasik ve entegre eğitim gören hemşirelik son sınıf öğrencileri ile farklı örneklem gruplarıyla çalışıldığı görülmektedir.^{9,21-23} Bu çalışmada da araştırma farkındalıklarının olumlu olması, örneklem grubunun son sınıf olması, önceki yıllarda araştırma, epidemiyoloji, biyoistatistik vb. dersleri almış olmalarından da kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Literatürde, öğrencilerin; araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarının cinsiyetler arasında bir farklılık olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır.^{21,24} Bu çalışmada da benzer şekilde cinsiyet ile araştırma, gelişmelere karşı farkındalık ve tutum ölçeği toplam puan ile aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, kadınların ölçek puan ortalamasının erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Ancak, kadın öğrencilerin erkeklere göre daha iyi ölçek puanına sahip olmasına rağmen araştırmaya yönelik tutumlarda cinsiyete dayalı anlamlı farklılığın saptanmadığı çalışmalar da yer almaktadır.^{23,26} Bu durumun; Türkiye’de ve dünya genelinde birçok ülkede hemşirelik öğrencilerinin kadın ağırlıklı olması nedeni ile çalışma örneklemelerinde dengeli bir cinsiyet oranının oluşturulamamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Hemşirelikte araştırma kullanımının geliştirilmesi için; hemşirelik öğrencilerinin bilimsel etkinliklere katılmalarının,

TABLO 4: "Hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumu" ile Kaliforniya Eleştirel Düşünme Ölçeği alt boyut ve ölçek puanları arasındaki ilişki.

Ölçekler	Doğruyu arama		Açık fikirlilik		Analitiklik		Sistematiiklik		Kendine güven		Meraklılık		Kaliforniya Toplam	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
Farkındalık toplam	-0,091	0,406	-0,437	<0,001	0,343	0,001	-0,168	0,122	0,125	0,252	0,268	0,013	0,019	0,862

mesleki dergi takip etmeleri ve düzenli okumalarının gerekliliği belirtilmektedir.¹ Ünsal ve ark.nın, farklı üç üniversitenin öğrencilerini kapsayan çalışmasında; öğrencilerin %53,5'inin en az bir kez araştırma etkinliğine katıldığı saptanmıştır.²¹ Bu çalışmadaki örneklem grubundaki gibi klasik eğitim programında eğitim alan farklı bir grup öğrencide ise çalışma bulgumuzla benzer biçimde öğrencilerin büyük bir kısmının (%80) en az bir kez araştırma etkinliğine katıldığı saptanmıştır.²² Halabi'nin çalışmasında, öğrencilerin %62,6'sının bir araştırma kursuna katıldığı ve katılanların araştırmalara karşı tutumlarının daha olumlu olduğu belirtilmektedir.²⁷ Bu çalışmada ise öğrencilerin %82,6'sının en az bir kez bilimsel etkinliğe katıldığı, ancak bilimsel etkinliklere katılan ve katılmayan öğrencilerin araştırmalara karşı tutum puanlarının birbirine yakın ve aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Bu durum; öğrencilerin bilimsel etkinliklere sınırlı katılması, istekli olmaması ve uygulamaya aktarma konusunda eksikliklerden kaynaklanabilmektedir. Bu nedenle hemşirelik eğitimcilerinin araştırma bulgularını müfredata dâhil etmesi, öğrencileri araştırma kullanımına teşvik etmesi araştırma kullanımının geliştirilmesi için belirtilen stratejiler arasında yer almaktadır.¹

Bilimsel bilgi üretiminin ve eleştirel düşünmenin yapı taşı olan nitelikli okuyucu olma kavramının önemli unsurlarından biri kitap okuma alışkanlığıdır (kitap sayısı, sıklığı ve kitap türü vb).^{28,29} Kitap okuma alışkanlığı ise Yılmaz'ın, Amerikan Kütüphane Birliği ölçütlerinden yararlanarak, ülkemiz için geliştirdiği gruplamaya göre; iki ayda bir kitap ve daha az okuyan zayıf, ayda bir kitap okuyan orta düzey, ayda iki kitap ve daha fazla okuyan ise güçlü okuyucu olarak tanımlanmaktadır.³⁰ Bu çalışmada, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin yarısının (%52,3) zayıf ve orta düzeyde okuyucu olduğu ve okunan kitap sayısı ile araş-

tırma, gelişmelere karşı farkındalık ve tutum ölçeği toplam puan ile aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Okuma alışkanlığının düşük olmasında birçok faktör etkili olmakla beraber, bunların başında öğrencilerin kitaba erişimi önemli bir etkindir. Türkiye'de 2015-2016 yılları arasında; üniversite kütüphanelerinin sayısı %0,5, kütüphanelerdeki kitap sayısı %0,1 ve kütüphanelere kayıtlı üye sayısı %0,3 azalmıştır.³¹ Ancak, üniversite kütüphanelerinde elektronik kaynaklara erişim çalışmalarının artırıldığı ve sorunların çözümünde kütüphane fiziki koşullarının, kaynaklarının, kütüphaneci ve akademisyen iş birliğinin artırılması önerilmektedir.³² Burada hemşire eğitimcilerin de rol model olması açısından okuma alışkanlığı durumunun önemli olduğu düşünülmektedir.

Literatürde; hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin, mesleki uygulamalarında kendisinin ya da diğer kişilerin deneyiminden faydalanmakta, sezgi deneme ve yanılma gibi bilimsel olmayan yolları kullanmakta olduğu belirtilmektedir.^{1,33,34} Hemşireliğin profesyonel bir meslek olabilmesinin ve ilerlemesinin gerekli koşullarından biri, hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin bilimsel bilgiyi kullanabilmesi, dolayısıyla mesleki alanla ilgili bilimsel yayınları takip edebilmesidir.¹ Bu çalışmada, öğrencilerin herhangi bir hemşirelik dergisine abone olma durumu (%12,8) ile araştırma, gelişmelere karşı farkındalık ve tutum ölçeği toplam puanı aralarındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Björkström ve ark.nın çalışmasında, öğrencilerin %25'inin hiç bilimsel hemşirelik dergisi okumadığı belirtilmektedir.²⁴ Farklı çalışmalarda, herhangi bir bilimsel hemşirelik dergisi okuyan öğrencilerin araştırmalara karşı olumlu tutumlarının daha fazla olduğu belirtilmektedir.^{21,34} Öğrencilerin mesleki alanda bilimsel yayınların takip edilmesinin, öğrencilerin araştırmalara karşı merakını artı-

arak tutumlarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Türkiye’de internet kullanımının yaygınlaşması ve üniversitelerin açık erişim olanaklarının giderek artırılması, öğrencilerin elektronik ortamda bilimsel dergilere ulaşımını artıran önemli faktörler arasında yer almaktadır.^{32,35} Bu gelişmelere rağmen hemşirelik öğrencilerinin bilimsel bir dergi takip etmemelerindeki etkenlerin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Eleştirel düşünme; klinik karar verme sürecinde birey/hasta için en doğru kararı verme, bakımda en iyi sonuçlara ulaşma, sağlık profesyonelleri arasında ekip iş birliğini sağlamada, hemşirenin öz farkındalığını artırmada ve problem çözme becerisinin gelişmesinde yardımcı olan önemli bir etkidir.³⁶⁻³⁸ Hemşire ve hasta açısından bu denli önemli olan eleştirel düşünme becerisini eğitimleri sırasında öğrencilere kazandırmak önemlidir.³⁹ Türkiye’de son yıllarda yapılan çalışmalarda, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilim düzeylerinin orta ve çoğunlukla düşük olduğu görülmektedir.⁴⁰⁻⁴⁴ Bu çalışmada da benzer şekilde, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilim düzeylerinin düşük ($213,94 \pm 17,29$) olduğu saptanmıştır. İskandinavya ve Endonezya’daki hemşirelik öğrencilerini kapsayan bir çalışmada, İskandinav öğrencilerin eleştirel düşünmeye yönelik eğilimlerinin daha yüksek olduğu saptanmış ve hemşire eğitimcilerin öğrencilerde eleştirel düşünme becerisini geliştirmesinin desteklemesi belirtilmiştir.⁴⁵

Literatürde, hemşirelik öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının eleştirel düşünme eğilimlerini etkilediği belirtilmektedir.^{40,46} Bu çalışmada, okunan kitap sayısı ile KEDEÖ ölçeği toplam puan alt boyutlarından sistematiklik, meraklılık alt boyutları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$).

Seymour ve ark., hemşirelikte araştırma-uygulama açığının kapatılmasında; eleştirel ve yaratıcı düşünmenin ön koşul olduğunu ve bu açığın ancak araştırma, sanat ve bilimin de dâhil olduğu uygulayıcıların ideolojisinin bir parçası hâline gelirse azalacağını belirtmektedirler.⁴⁷ Literatürde, eleştirel düşünme eğilimi ve araştırma kullanımı

arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır.^{48,49} Bu çalışmada da Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçeği ile KEDEÖ ölçeği meraklılık, analitiklik alt boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Bu bulgular, hemşirelik eğitiminde eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesinin önemini göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçları, son sınıf hemşirelik öğrencilerinin araştırmalara yönelik tutumunun olumlu, eleştirel düşünme becerilerinin düşük ve bu iki değişken arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca cinsiyet, gelir durumu, kitap okuma sayısı ölçek puanlarını etkileyen faktörler arasında olduğu belirlenmiştir.

Hemşirelikte eleştirel düşünme ve araştırma kullanımı hemşirelik eğitimi süresince kazanılması ve mesleki uygulamalarda sürdürülmesi gereken önemli iki beceridir. Hemşirelik öğrencilerinin bu becerileri kazanmasında; akademisyen ve klinisyen hemşirelerin sorumluluğu oldukça fazladır. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerisi ve araştırmalara yönelik tutum ve farkındalıklarının artırılması için bu konuya etkinliklerinin yapılması önerilebilmektedir. Bunların arasında; öğrencilerinin bilimsel aktivitelere katılımlarının teşvik edilmesi, araştırmanın tüm eğitim müfredatına entegre edilmesi, özellikle klinik ve saha uygulamalarında araştırma sonuçlarının kullanımının sağlanması, eleştirel düşünme becerisini geliştirecek eğitim-öğretim tekniklerinin kullanılması önerilebilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin konu ile ilgili beklentilerinin değerlendirildiği nitel ve nicel çalışmaların yapılması mevcut sorunun çözümünde yol gösterici olabilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Kamuran Özdil; **Tasarım:** Kamuran Özdil, Ayşegül Özcan, Gamze Muz, Nilay Turaç; **Denetleme/Danışman-**

lık: Kamuran Özdil, Ayşegül Özcan, Gamze Muz, Nilay Turaç; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Kamuran Özdil, Ayşegül Özcan, Gamze Muz, Nilay Turaç; **Analiz ve/veya Yorum:** Kamuran Özdil, Ayşegül Özcan, Gamze Muz, Nilay Turaç; **Kaynak Tara-**
ması: Kamuran Özdil, Ayşegül Özcan, Gamze Muz, Nilay Turaç; **Makalenin Yazımı:** Kamuran Özdil, Ayşegül Özcan, Gamze Muz, Nilay Turaç; **Eleştirel İnceleme:** Kamuran Özdil, Ayşegül Özcan, Gamze Muz, Nilay Turaç; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Kamuran Özdil, Ayşegül Özcan, Gamze Muz, Nilay Turaç.

KAYNAKLAR

1. Polit DF, Hungler BP. Bölüm 26: Hemşirelik Araştırmalarının Kullanımı. İçinde: Hemşirelik Araştırmalarında İlke ve Yöntemler. Dağ B, çeviri editörü. 6. Baskı. İstanbul: Turgut Yayıncılık; 1999. p.294-303, 472-86.
2. Karasar N. Bölüm 1: Temel Kavram İlke ve Yaklaşımlar. İçinde: Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. 7. Baskı. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd, Nobel Yayın Dağıtım; 1995. p.22.
3. Bayık A. [Nursing discipline and research]. Erefe İ, editör. Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri. 2. Baskı. İstanbul: Odak Ofset; 2002. p.23.
4. International Council of Nurses (ICN). International Nurses' Day Kit, Closing the gap: from evidence to action 2012. p.58. Erişim Tarihi: 23.02.2018. [Link]
5. MacLean S, Déry P, Juárez A, Perhats C, Gacki-Smith J. Research education needs of pediatric emergency nurses. J Emerg Nurs. 2006;32(1):17-22. [Crossref] [PubMed]
6. Mehrdad N, Salsali M, Kazemnejad A. The spectrum of barriers to and facilitators of research utilization in Iranian nursing. J Clin Nurs. 2008;17(6):2194-202. [Crossref] [PubMed]
7. Yanagawa H, Takai S, Yoshimaru M, Miyamoto T, Katashima R, Kida K. Nurse awareness of clinical research: a survey in a Japanese University Hospital. BMC Med Res Methodol. 2014;14:85. [Crossref] [PubMed] [PMC]
8. Johnson N, List-Ivankovic J, Eboh WO, Ireland J, Adams D, Mowatt E, et al. Research and evidence based practice: using a blended approach to teaching and learning in undergraduate nurse education. Nurse Educ Pract. 2010;10(1):43-7. [Crossref]
9. Uysal Toraman A, Hamaratçılar G, Tülü B, Erkin Ö. Nursing students' attitudes toward research and development within nursing: does writing a bachelor thesis make a difference? Int J Nurs Pract. 2017;23(2):1-7. [Crossref] [PubMed]
10. Pektekin Ç. [The contribute to researchers and practitioners using of research findings in nursing practice]. HEMAR-G. 2010;12:64-6.
11. Özsoy SA. [Research priorities in nursing]. HEMAR-G. 2009;11(1):52-9.
12. Halabi JO, Mansour AH. Attitudes of Jordanian nursing students towards nursing research. J Res Nurs. 2012;(17):363-73. [Crossref]
13. Laaksonen C, Palta H, Von Schantz M, Ylonen M, Soini T. Journal club as a method for nurses and nursing students' collaborative learning: a descriptive study. Health Sci J. 2013;7(3):285-92.
14. Ünver S, Semerci R, Özkan ZK, Avcıbaşı İ. Attitude of nursing students toward scientific research: a cross-sectional study in Turkey. J Nurs Res. 2018;26(5):356-61. [Crossref] [PubMed]
15. Mattila LR, Koivisto V, Häggman-Laitila A. Evaluation of learning outcomes in a research process and the utilization of research knowledge from the viewpoint of nursing students. Nurse Educ Today. 2005;25(6):487-95. [Crossref] [PubMed]
16. Temel AB, Uysal A, Erkin Ö, Koçer A. [Validity and reliability study of nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing scale" Turkish version]. DE Üniv Tıp Fak e-Derg. 2008;1(2): 108-23.
17. Boggs KU, Arnold E. Critical thinking: values and ethics in nurse client relationships. In: Arnold E, Boggs KU, eds. Interpersonal Relationship: Professional Communication Skills for Nurses. 3rd ed. Philadelphia: WB Saunders Company; 1999. p.144-67.
18. Özsoy SA, Yıldırım BÖ. Bölüm 2: Eleştirel Düşünme. İçinde: Hemşirelikte Eleştirel Düşünme Uygulamalı Yaklaşım. İzmir: Aydın Tuna Matbaacılık San Tic Ltd Şti; 2010. p.53-4.
19. Uçan Ö, Taşçı S, Ovayolu N. [Critical thinking and nursing]. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2008;3(7):17-27.
20. Karadağlı F. [The critical thinking levels of nursing students and influencing factors]. Balıkesir Sağlık Bil Derg. 2016;5(3):123-8. [Crossref]
21. Ünsal A, Karakurt P, Tanrıverdi D. [Determining Awareness and Attitude of Nursing Students Studying in Various Schools with Respect to Research and Development]. Balıkesir Sağlık Bil Derg. 2014;3(2):87-93. [Crossref]
22. Toraman AU, Temel AB, Kalkım A, Balyacı ÖE. [Attitudes and awareness of research among nursing students trained based on classical and integrated education model]. DEUHYO ED. 2013;6(3):132-8.
23. Karadağ A, Duran S, Ergün S. [Nursing students' attitudes toward and awareness of research and developments in nursing]. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi. 2015;5:1-18. [Crossref]
24. Björkstöm ME, Johansson IS, Hamrin EK, Athlin EE. Swedish nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing. J Adv Nurs. 2003;41(4): 393-402. [Crossref] [PubMed]
25. Facione NC, Facione PA, Sanchez CA. Critical thinking disposition as a measure of competent clinical judgment: The development of the California Critical Thinking Disposition Inventory. J Nurs Educ. 1994;33(8):345-50. [Crossref] [PubMed]
26. Memarpour M, Fard AP, Ghasemi R. Evaluation of attitude to, knowledge of and barriers toward research among medical science students. Asia Pac Fam Med. 2015;14(1):1. [Crossref] [PubMed] [PMC]

27. Halabi JO. Attitudes of Saudi nursing students toward nursing research. *Saudi Journal for Health Sciences*. 2016;5(3):118-24. [[Crossref](#)]
28. Murphy P, Lloyd M. *Essential Study Skills for Health and Social Care*. 1st ed. Exeter: Reflect Press; 2008. p.160.
29. Özkan Ö, Özdil K, Büyüksöy Bulucu GD. [Developing reader responsibility and becoming a qualified reader in nursing]. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2016;32(3):156-72.
30. Yılmaz B. [Sensitivities of the parents on the reading and library use habits of the students]. *Bilgi Dünyası*. 2004;5(2):115-36.
31. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). *Kütüphane İstatistikleri 2016*. Yayın Tarihi: 02.08.2017. Sayı: 24675.
32. Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu. 2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri. Ankara: Yükseköğretim Kurulu; 2014. p.43.
33. Yılmaz M, Gürlü H. [Opinions of nurses in relation to evidence-based practice]. *F.N. Hem Derg*. 2017;25(1):1-12. [[Crossref](#)]
34. Ünver S, Semerci R, Özkan ZK, Avcıbaşı İ. Attitude of nursing students toward scientific research: a cross-sectional study in Turkey. *J Nurs Res*. 2017;26(5):356-61. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
35. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). *Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması 2017*. Yayın Tarihi: 18.08.2017. Sayı: 24862.
36. Yang S. Critical thinking disposition and problem solving ability in nursing students. *J Korean Acad Nurs Adm*. 2010;16(4):389-98. [[Crossref](#)]
37. Jones JS, Fitzpatrick JJ, Rogers VL. *Psychiatric-Mental Health Nursing. An Interpersonal Approach*. 2nd ed. New York, NY: Springer Publishing Company; 2016. p.692. [[Crossref](#)]
38. Wechsler SM, Saiz C, Rivas SF, Vendramini CMM, Almeida LS, Mundim MC, et al. Creative and critical thinking: Independent or overlapping components? *Thinking Skills and Creativity*. 2018;27:114-22. [[Crossref](#)]
39. Akça NK, Taşçı S. [Nursing education and critical thinking]. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2009;5(2):187-95.
40. Çelik S, Yılmaz F, Karataş F, Betül AL, Karakaş NS. [Critical thinking disposition of nursing students and affecting factors]. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 2015;2(1):74-85. [[Crossref](#)]
41. Bilgiç Ş, Tosun ZK. [First and last grade nursing students' levels of critical thinking and affecting factors]. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 2016;3(1):39-47. [[Crossref](#)]
42. Kanbay Y, Işık E, Aslan Ö, Tektaş P, Kılıç N. Critical thinking skill and academic achievement development in nursing students: four-year longitudinal study. *American Journal of Educational Research and Reviews*. 2017;12(2):1-10. [[Crossref](#)]
43. Asgar Pour H, Şahin B, Gökçe S, Gündoğmuş EE, Kunter E, Yöner H. Assessing factors affecting on critical thinking skills of nursing students: a descriptive-longitudinal study. *The Journal of Academic Social Science*. 2017;44(5):267-78. [[Crossref](#)]
44. Karadağ M, Alparslan Ö, İşeri ÖP. [Critical thinking tendencies and learning styles of midwifery and nursing students]. *Cukurova Med J*. 2018;43(1):13-21. [[Crossref](#)]
45. Wilde-Larsson B, Aiyub I, Hermansyah H, Hov R, Høye S, Valen Gillund M, Kvigne K, et al. Critical thinking, research utilization and barriers to this among nursing students in Scandinavia and Indonesia. *Nord J Nurs Res*. 2017;38(1):28-37. [[Crossref](#)]
46. İskender MD, Karadağ A. [Determining of critical thinking level of last year nursing students]. *DEUHFED*. 2015;8(1):3-11.
47. Seymour B, Kinn S, Sutherland N. Valuing both critical and creative thinking in clinical practice: narrowing the research-practice gap? *J Adv Nurs*. 2003;42(3):288-96. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
48. Profetto-McGrath J, Hesketh KL, Lang S, Estabrooks CA. A study of critical thinking and research utilization among nurses. *West J Nurs Res*. 2003;25(3):322-37. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
49. Kim SS, Kim EJ, Lim JY, Kim GM, Baek HC. Korean nursing students' acquisition of evidence-based practice and critical thinking skills. *J Nurs Educ*. 2018;57(1):21-7. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]